

УДК : 327 (477)

І.І. Судак

кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Київського міжнародного університету

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ БЕЗПЕКОВОЇ ПОЛІТИКИ КАНАДИ НА ПРИКЛАДІ ВІЙСЬКОВОЇ ОПЕРАЦІЇ В АФГАНІСТАНІ

У статті досліджується складний процес трансформації збройних сил Канади та зв'язок трансформації з канадською військовою операцією в Афганістані. Автор детально аналізує зміну військової доктрини Канади, реорганізацію структури збройних сил, закупівлі нової військової техніки. Приділяється значення афганському вектору як одному з головних пріоритетів канадської зовнішньої та оборонної політики на початку XXI століття.

Простежено позицію Канади у військовій операції в Афганістані. Проаналізовано концепцію миротворчих операцій, яку було викладено в Білій книзі із зовнішньої політики Канади, що була опублікована в квітні 2005 року. Розкрита сутність оптимальних стратегій та особливості майбутньої ролі Канади в Афганістані.

Ключові слова: воєнна політика, Канада, Афганістан, НАТО, ООН, оборонна політика, зовнішня політика.

Оскільки після подій 11 вересня 2001 року боротьба з тероризмом стала вирішальним напрямом у зовнішній політиці Сполучених Штатів Америки, війна в Афганістані також стала

критичною точкою у зовнішній політиці Канади. Афганський вектор на початку XXI століття став одним з головних пріоритетів канадської зовнішньої та оборонної політики. Канада прагнула використати афганський фактор як важіль впливу на поліпшення американо-канадських відносин після 11 вересня. На відміну від раптової зміни в зовнішній політиці Америки, війна в Афганістані значно вплинула на численні канадські фронти, у тому числі переорієнтування зовнішньої політики від програми всесвітньої безпеки людини до значного інтересу в подоланні повстань, що відбувалися на півдні Афганістану. Це військове зобов'язання знову повернуло Канаду до НАТО, відродило канадські збройні сили і стало наріжним каменем у спробах Оттави відновити відносини зі Сполученими Штатами Америки.

Головною метою міжнародного втручання до Афганістану було гарантування того, що він не являє загрози для міжнародної безпеки. Водночас, досягнення стабільності в Афганістані вимагає набагато більше, ніж застосування військової сили, особливо у край бідній країні, спустошеній десятиліттями війни. Тому міжнародне співтовариство взяло на себе зобов'язання працювати в напрямку низки взаємопов'язаних цілей щодо реформ сфери безпеки, реконструкції і розвитку, ефективного управління та інституційного потенціалу, права, справедливості і прав людини. Афганський вектор зовнішньої політики Канади включає в себе, окрім військової та політичної, дипломатичну та гуманітарну допомогу.

Після завершення «холодної війни» Канада продовжувала брати участь у миротворчих місіях ООН та операціях НАТО, але того часу не існувало всезагальної стратегічної доцільності щодо пріоритетів зовнішньої політики Канади.

Тенденція змінилася 1996 року, коли новим міністром закордонних справ Канади став Ллойд Ексворсі. Канада почала розробляти нову концепцію зовнішньої політики, яка базувалась

*Стратегічні пріоритети безпекової політики Канади
на прикладі військової операції в Афганістані*

на варіанті м'якої лінії під назвою людська безпека. Цей варіант замінив концепцію національних інтересів на перспективу допомоги окремим особам і групам під час конфліктів усередині країн, що розпадаються. Канада відіграла ключову роль в об'єднанні світової мережі неурядових організацій і прагненні урядів до підписання нової угоди про заборону виробництва, продажу та використання протипіхотних мін. Також розпочалися переговори щодо заборони невеликого експорту зброї та захисту дітей, які постраждали від війни [2].

Порядок денний, запропонований міністром Л. Екворті, поступово відійшов на другий план у зовнішній політиці Канади. Також Канада перестала виконувати своє зобов'язання розпочати миротворчу місію ООН. 2006 року в місіях ООН взяло участь лише 60 канадських спеціалістів, натомість Канада зобов'язалася створити умови для безпеки в Афганістані. Перехід від людської безпеки розпочався під час правління Пола Мартіна (прем'єр-міністр від 12 грудня 2003 до 6 лютого 2006 року). 2004 року, Канада, уперше за всю історію, розробила концепцію національної, а не міжнародної, політики гарантування безпеки. Така політика зробила захист Канади та її громадян однозначним пріоритетом. У положеннях про міжнародну політику, що були створені 2005 року, наголошувалося на посиленні оборони Канади, зміцненні співпраці зі США та відновленні експедиційних можливостей [4].

Можна об'єктивно стверджувати, що досвід, здобутий в Афганістані, вплинув на перегляд військовим керівництвом Канади концепції миротворчих операцій. Унаслідок концепцію було викладено в Білій книзі із зовнішньої політики Канади, що була опублікована в квітні 2005 року. Щодо миротворчого досвіду, отриманого Канадою, у Білій книзі зазначалось: «... за деяким винятком майже всі значні міжнародні операції, у яких брали участь канадські збройні сили, не мали нічого спільного з традиційною миротворчістю, що передбачає легкоозброєних

спостерігачів, які стежать за припиненням вогню. Місії стали складнішими і небезпечнішими, тоді як війська перебувають в державах, які не відбулися, серед них Гаїті й Афганістан, де не існує миру, який можна підтримувати» [10].

На теоретичному рівні було зроблено вагомий внесок у формування нового бачення миротворчості завдяки використанню нового терміна «держави, які не відбулися» (failed and failing) [10].

Серед нових загроз Канаді, ці держави були зазначені в Білій книзі на одному шаблі з міжнародним тероризмом і розповсюдженням зброї масового знищення.

Новий системний погляд на подальше проведення Канадою операцій за кордоном поставив перед фактом союзників Канади з НАТО, що прийняття рішення щодо відправки військ за кордон буде проходити з урахуванням таких чинників: операція відповідає зовнішньополітичним цілям Канади; забезпечені необхідні міжнародна політична і фінансова підтримка, а також інші ресурси, потрібні для досягнення поставленої мети; запропоновані міжнародною спільнотою збройні сили адекватні і відповідають поставленим завданням; вказані терміни завершення операції чи досягнене завдання для завершення місії; місія не піддає небезпеці інші зобов'язання канадських збройних сил [10].

Початок трансформацій у збройних силах Канади та її командуванні збігся з натиском Сполучених Штатів Америки відновити діяльність НАТО. Канада стала головним ініціатором у розробці різних схем щодо цього, включаючи Союзне командування з питань трансформації в Норфолку та Сили реагування НАТО [6].

Канада була першою країною, яка відправила свої війська і громадських консультантів до Афганістану та надала йому допомогу у відновленні після того, як наприкінці 2001 року збройні сили США зруйнували Талібан. 2003 року Канада відіграла ключову роль у перетворенні операцій, розроблених

*Стратегічні пріоритети безпекової політики Канади
на прикладі військової операції в Афганістані*

міжнародними силами сприяння безпеці зі спеціальної коаліції на місію, яка керувалася НАТО. У серпні 2005 року Канада виступила добровольцем, щоб відправити до Кадару групу з відновлення провінції. 2006 року канадська бойова група приєдналась до США та Великої Британії в проведенні бойової операції (операція «Медуза») проти Талібану та інших повстанців. Канада офіційно заявляла, що 2500 її військовиків перебували на півдні аж до початку 2009 року [11].

До травня 2007 року Канада зазнала великих людських втрат – загинуло 54 солдатів й 1 дипломат. Понад 200 солдатів отримали травми, 73 з них зазнали серйозних поранень. Воєнні витрати канадського уряду на проведення бойової операції на півдні, які на період 2005–2006 фінансового року становили приблизно 400 млн. доларів, різко збільшились у наступному фінансовому році та становили 1,5 млрд. доларів (беручи до уваги те, що на всі операції збройних сил Канади виділялося 1,9 млрд. доларів). За оцінкою, загальна сума витрат Канади на операції на півдні від 2006 до 2009 року, включаючи 1,2 млрд. доларів на допомогу та розвиток, становила 4,3 млрд. доларів. Витрати на підготовку армії та фінансові витрати є надзвичайними [9].

Скорочення бюджету в 1990-х роках спустошило оборонну систему Канади до 1% ВВП та не дозволило їй замінити навіть застаріле обладнання. Рівень військового бюджету Канади знизився від 12 млрд. доларів 1991 до 9,7 млрд. доларів 1999 року. За словами начальника штабу оборони Канади генерала Ріка Хіллера, армія країни безповоротно рухалася вниз по спіралі до повного краху. Лише 2000 року скорочення бюджету припинилися. Оборона стала тимчасовим бюджетом з невеликими підвищеннями його рівня тут і там для того, щоб запобігти краху головних компонентів збройних сил. Невелика кількість 30-річних танків і реактивних винищувачів була оновлена, тоді як велика їх кількість була залишена на запчастини. Уряд Пола Мартіна був першим, хто пообіцяв, що

головні проекти оновлень матимуть ефект уже наприкінці десятиліття. Одним з перших кроків, до яких вдався уряд прем'єр-міністра Стівена Харпера (прем'єр-міністр від 6 лютого 2006 року – нині), стала обіцянка лібералів до 2005 року збільшити додатковий основний фонд від 13,6 до 17,6 млрд. доларів [4].

У бюджетах 2006 та 2007 років витрати на оборону сягнули найвищого рівня від часу запровадження 1984 року військового бюджету прем'єр-міністром Браяном Малруні (прем'єр-міністр від 17 вересня 1984 до 25 червня 1993 року). Бюджет на експлуатацію й утримання об'єктів збройних сил Канади також був у складному становищі. Рівень основного бюджету, що становив 15 млрд., збільшився до критичної межі. Більшість погоджувалася, що асигнування на військові операції в розмірі 1 млрд. доларів було вкрай необхідним [12].

Уряд С. Харпера почав негайно виконувати свою обіцянку щодо закупівлі військового обладнання. Він почав замовляти стратегічні, тактичні й театральні аероперевезення, вантажівки, сучасну артилерію і навіть танки. Усе це напряму застосовувалося на території Афганістану. Було замовлено 4 військові літаки С-17 «Глоубмастер». Для проведення військових операцій на території Афганістану перестали використовувати літаки типу С-130 «Геркулес», які були застарілими й мали слабку дальність.

Було замовлено 16 нових літаків «Геркулес», нову флотилію з вантажників середнього розміру. Для негайного використання були закуплені 6 буксувальних гаубиць М-777. Недостатня кількість важких транспортних гелікоптерів зробила канадські патрульні служби та колони постачання транспорту вразливими до атак повстанців. Коли застарілі танки «Леопард» довели свою дієвість як у залякуванні повстанців, так і у веденні прямого вогню під час операції «Медуза», влітку 2007 року уряд вирішив взяти у Німеччини в оренду 20 сучасних танків «Леопард» 2А6М тощо [12].

*Стратегічні пріоритети безпекової політики Канади
на прикладі військової операції в Афганістані*

У січні 2008 року С. Харпер створив робочу групу на чолі з колишнім міністром ліберального уряду Джоном Менлі для підготовки доповіді щодо майбутньої ролі Канади в Афганістані [8].

У доповіді було запропоновано чотири оптимальні стратегії:

1) особливі зусилля й основні ресурси мають бути направлені на навчання і підготовку афганської армії і поліції, щоб у подальшому вони могли діяти самостійно, а Канада могла б розпочати виведення військ у лютому 2009 року;

2) перекинувши відповідальність за безпеку в районі Кандагара на інші держави, зосередити основні зусилля на проведенні відновлюваних робіт у регіоні;

3) у рівній кількості зосередити зусилля на гарантуванні безпеки, а також на реалізації проектів розвитку й відновлення в околицях Кандагара та інших регіонах Афганістану;

4) вивести основні сили з території Афганістану та забезпечити мінімальну дислокацію військовослужбовців і ресурсів задля надання допомоги і гарантії безпеки персоналу і дипломатів [8].

Основний висновок групи зводився до того, що Канаді необхідно зменшити власну присутність у регіоні, але продовжувати нести відповідальність за ситуацію і після лютого 2009 року, зосередивши основні зусилля на навчанні і підготовці афганських національних сил, до моменту досягнення ними повної автономії. У висновку також зазначалося, що тягар відповідальності частково має бути перекинуто на союзників з НАТО. Основними вимогами, за висновками групи, мають бути введення додаткового батальйону НАТО у кількості тисячі солдат для гарантії безпеки в Кандагарі та надання додаткової допомоги у вигляді вертольотів і безпілотних літальних апаратів [8].

При незгоді союзників дотримуватися зазначених умов, за висновками групи, Канада мала вивести з Афганістану весь свій

контингент, що налічував близько 2500 тисяч військовослужбовців.

У період між 2006–2009 роками майже весь бойовий потенціал збройних сил Канади був витрачений на військову операцію в Афганістані. 2006–2007 роками була збільшена кількість призовників до регулярної армії, окрім того, до лав армії записалося 6 426 добровольців [11].

Беручи до уваги те, що збройні сили Канади були збільшені до межі, і те, що засобів забезпечення бойової підготовки критично мало, і те, що обладнання виходило з ладу, перерва або тимчасове зменшення темпів канадських військових операцій 2009 року було розумним рішенням. Водночас, армія Канади від самих її верхів до рядового складу докладала всіх зусиль, щоб довести цю боротьбу до кінця.

Ініціатива людської безпеки, започаткована Ллойдом Екворті, поступово призвела до появи гострих непорозумінь між Канадою та США, навіть незважаючи на те, що прем'єр-міністр Канади Жан Кретьєн був у хороших стосунках з президентом США Біллом Клінтоном. Справа була не в тому, що уряд Клінтона був проти ідеалів людської безпеки, а в тому, що Екворті створив коаліцію держав, які відмовлялися йти на будь-які компроміси. Унаслідок, особисті військові інтереси Америки та сильна опозиція в сенаті США призвели до того, що Клінтон не долучився до участі в програмі з гарантування людської безпеки. Бажання США взяти участь у цій програмі зникло 2001 року. Головні радники адміністрації Джорджа Буша відіграли значну роль у появі дипломатичних розбіжностей у міжнародних політичних програмах Канади та США. Вони також відкрито говорили про нечленський статус Канади в умовах витрат на оборону Північноамериканського континенту. Ініціативи Канади, проведені 2003 року для додаткової ролі у військових операціях проведених ЄС, на думку Вашингтона, були такими, що негативно впливали на діяльність НАТО. Стосунки між Бушем і Кретьєном продовжували погіршуватися

*Стратегічні пріоритети безпекової політики Канади
на прикладі військової операції в Афганістані*

як у зовнішній, так і внутрішній політиці. Після публічного протистояння Кретьєна політиці Буша щодо Іраку стосунки між ними стали зовсім прохолодними. Оттава відхилила запрошення Америки безкоштовно приєднатися до континентальної протиракетної оборони, навіть незважаючи на те, що потенційні реактивні снаряди Північної Кореї та Ірану будуть пролітати над повітряним простором Канади [5].

Уже 12 вересня, внаслідок застосування ЄС нових принципів гарантування безпеки, перед Канадою постала проблема блокування її кордонів. Беручи до уваги той факт, що 2005 року рівень імпорту й експорту Канади зі США становив 52% від канадського ВВП, будь-які затримки та перешкоди на кордоні Канади загрожували її економічному процвітання. Незважаючи на те, що в 2001 році уряди обох країн підписали Декларацію про «розумний кордон» (Smart Border Declaration), інструкції щодо заходів із гарантування безпеки продовжували сповільнювати темпи торгівлі в Канаді. Витрати на обслуговування та оформлення документів на кордоні становили приблизно 3% від загального об'єму торгівлі. Стівен Харпер заявив, що їхнім першочерговим завданням була зміна політичних відносин. Для цього він використав новий курс Канади на Афганістан та реінвестування канадських засобів оборони [4].

Урядові відносини на найвищому рівні значно поліпшилися. Про це свідчать коментарі посла США Девіда Вілкінса: «Ми відчуваємо колективну відповідальність, коли ми розв'язуємо якусь проблему. Ми кажемо: «Давайте вирішимо цю проблему», – а не звалюємо провину один на одного. І це йде на користь усім нам» [4].

С. Харпер зміг покласти край суперечкам про пилотматеріали хвойних порід, які тривали з 2001 року. Договір про пилотматеріали хвойних порід, підписаний 2006 року, розв'язав багато суперечок між СОТ і НАФТА та повернув 80% від 5 млрд. доларів мита, сплаченого Канадою 2002 року.

Сприяння С. Харпера у війні проти тероризму, його відновлення канадських збройних сил і швидке розв'язання проблеми з піломатеріалами запам'ятались у Вашингтоні як новий початок двосторонньої співпраці. У вересні 2006 року Держсекретар США Кондоліза Райс зазначила, що зусилля Канади на півдні Афганістану були вкрай важливими у війні проти тероризму [4].

Результати соціологічних опитувань свідчили, що тоді, коли Канада пишалася відвагою своїх солдатів, населення країни висловлювало своє занепокоєння тим, чи зможе армія країни подолати повстанців Талібану та наркобаронів. 2006 року громадянська підтримка щодо рішення канадського уряду мобілізувати військові сили для оборони країни коливалася від 47 до 57% осіб. Такий розподіл думок громадян зробив це питання слухним для ведення однопартійної політики [12].

Можливо, найбільша проблема лежить в основі канадського пріоритету підтримки керівництвом Афганістану зусилля до політичного примирення і життєздатного мирного процесу. Є надія, що деякі елементи талібів та інших повстанських груп можна переконати і відмовитися від насильства, розірвати відносини з Аль-Каїдою і прийняти конституційні норми, права людини і принципи верховенства права.

Більшість стверджує, що будь-які переговори повинні бути предметом парламентського і громадського контролю й злагоди і критики з боку афганських органів з прав людини та міжнародних партнерів Афганістану.

Водночас, опитування громадської думки свідчать про зниження державної підтримки для нинішньої військової місії і зменшення впевненості в наслідках війни, незважаючи на велике зростання в розгортанні американських військ. Відповідно до одного з опитувань, більшість канадців передбачили роль Талібану в майбутньому уряді Афганістану [14].

Використовуючи багаторічний прояв антиамериканізму в Канаді, нова демократична партія під керівництвом Дека Лейтона наголосила, що роль Канади у війні проти тероризму – це «чужими руками жар загрібати», незважаючи на той факт, що близько 20 000 американських солдатів роблять те саме. Лейтон закликав Канаду вивести всі свої 2500 військові підрозділи із зони бойових дій і воєнних операцій з примусу до миру. Франкоканадці, як зазвичай, висловлювали більші сумніви щодо доцільності цього рішення, аніж англоканадці.

Першою поїздкою Харпера за кордон став візит до військових підрозділів в Афганістані. Таким чином, він наголосив на національному профілі своєї місії та його персональній вірі в успіх. Харпер посилався на військову спадщину Канади та стверджував, що національний інтерес Канади полягає в тому, щоб здобути перемогу в цій війні проти тероризму. 2006 року з розбіжністю в кілька голосів Харпер отримав мандат члена парламенту та домогся того, щоб військові Канади залишались на території Афганістану до 2009 року [5].

До початку 2007 року в Канаді був найвищий рівень людських втрат на душу населення серед держав, які не є членами НАТО та чия армія бере участь у війні в Афганістані. Тоді, коли тимчасовий лідер Ліберальної партії Білл Грехем підтримував рух Харпера за збільшення рівня військового бюджету та подальшого збільшення військової ролі Канади на території півдня Афганістану, підхід щодо Афганістану на партійному зібранні лібералів почав різко змінюватися після обрання нового лідера лібералів Стефана Діона. Уряд Харпера звинуватили в тому, що він веде забагато воєнних дій і недостатньо займається реконструкцією. Також уряд критикували за те, що він не розв'язує проблеми збільшення рівня виробництва насіння маку, яке використовується для створення героїну, торгівля яким становить основний відсоток ВВП Афганістану [10].

Уряд Харпера захищав свою політику, стверджуючи, що не було жодних непорозумінь щодо необхідності реконструкції і довготривала безпека не може бути гарантована без нього. Однак він додав, що реконструкція не розпочнеться, допоки не буде умов для безпеки і Канада, не відмовиться від цього завдання. Лише для того, щоб політично перестраховатися, на початку 2007 року Харпер заявив, що надасть ще 100 млн. доларів на проекти реконструкції та розвитку на 2007–2008 роки до вже наданих 100 млн. доларів, щорічної допомоги Афганістану, яка включає фінансування тренувань поліції, розмінування території, зведення доріг і боротьби з розповсюдженням наркотиків [11].

Більшість аналітиків погоджувалося, що в 2003 році США приділяли забагато військової уваги до Іраку і таким чином погіршила умови безпеки в Афганістані. Водночас велика кількість країн віддають у заставу гроші та військові підрозділи, але не доводять цю справу до кінця. Це був випадок «безпеки з легкою ходюю». До 2006 року було зрозуміло, що Кандагар і його прилеглі території знову можуть бути втрачені для Талібану. Саме це стало ключовою стратегічною точкою, після якої Харпер проявив ініціативу. Під час операції «Медуза», Канада разом з британськими та американськими військами, а згодом за підтримки з боку Німеччини відіграла головну роль в ослабленні повстанців Талібану. Якби військові операції НАТО насправді досягли найвищої точки, як про це в жовтні 2006 року заявив британський генерал Девід Річардс, то здавалося б Альянс був би здатний змінити баланс сил на свою користь, а Канада була б частиною такої значної зміни [10].

Але кількість терористичних атак в Афганістані в 2003–2004 роках зросла від 100–150 на рік до 500 у 2006 році. Приблизна кількість жертв під час цих атак була 600 осіб протягом січня–вересня 2006 року і постійно зростала. Від початку 2001 року понад 80% жертв, що загинули від теракту, вчиненого терористами-смертниками, були громадянами

*Стратегічні пріоритети безпекової політики Канади
на прикладі військової операції в Афганістані*

Афганістану. У доповіді, опублікованій 2007 року Центром стратегічних і міжнародних досліджень, що розташований у Вашингтоні, ішлося про зниження рівня безпеки, зменшення управління та призупинення економічної реконструкції. У доповіді також передбачалось: «2007 рік – це переломний момент». До участі в операції з відновлення безпеки та початку реконструкції в Афганістані залучено 37 країн і велику кількість міжнародних організацій. 2007 року НАТО у своєму розпорядженні мало понад 41 000 військових на місцях. Без підтримки НАТО в Афганістані зовсім майже не було шансу стабілізувати ситуацію [12].

З 21000 американських військових в Афганістані 11000 перебували під командуванням НАТО, тим самим демонструючи всю глибину зацікавленості США в успіху місії НАТО. Хоча НАТО надає таку необхідну безпеку, це лише один з елементів необхідних для остаточного успіху. Іншими елементами є допомога в розвитку та реконструкція, військові й політичні зусилля для того, щоб перетворити безпеку на стабільність і більше здатності до управління з боку уряду Афганістану. Незважаючи на усі три складники, місія НАТО все ще перебуває на початковому етапі.

Згідно з оцінками, у 2006 році уряд Афганістану отримав лише 1,5 млрд. доларів допомоги на розвиток. Порівняно із зусиллями міжнародного співтовариства в Боснії та Косово, розмір допомоги на душу населення в Афганістані був малий: 50 доларів у 2006 році. Розмір допомоги на душу населення у двох інших країнах, зруйнованих війною, відповідно був 800 і 400 доларів. У деяких дослідженнях пропонується хоча б подвоїти розмір допомоги (100 доларів) на проведення операцій зі стабілізації ситуації. Протягом останніх п'яти років було побудовано 1000 шкіл, медичних клінік та урядових установ. Водночас повстанці Талібану часто атакували ці будівлі для того, щоб звести нанівець усі досягнення.

Багато хто з афганців негативно реагує на появу іноземців. Проте не правильно буде робити висновок, що повстанці Талібану мають підтримку з боку місцевого населення. Згідно із соціопитуванням, проведеним за останні роки, понад 90% респондентів відповіли, що вони не хочуть повернення режиму Талібану. Хоча рівень довіри до уряду Хаміда Карзая та НАТО знизився у 2005–2006 роках, це не означає, що Талібан отримав більшу підтримку. Скоріше за все, поширення корупції та нестача швидкої реконструкції пояснює підвищення критики уряду Карзая. Розміщення іноземних військ (як військ НАТО, так і США) на території Афганістану підтримується більше ніж 70% населення. Незважаючи на те, що повстанці Талібану зазвичай зазнають поразки у будь-яких бойових діях із застосуванням звичайної зброї, здається, що вони мають необмежене й невичерпне постачання новобранців, користуються безпечними районами в Пакистані та, майже без сумніву, володіють більшою військовою стійкістю, аніж іноземні війська. Цілями Афганського договору, підписаного між урядом Карзая та міжнародними учасниками в Лондоні 2006 року, є відновлення здатності до стійкості 70 000-ї армії та 60 000-х поліцейських підрозділів. Останнє завдання все ще перебуває на початковому етапі. Цього року уряд США пообіцяв надати 1 млрд. доларів для підготовки та фінансування недосвідчених поліцейських підрозділів. Постачання повстанців значно ускладнене тим фактом, що кордон між Афганістаном і Пакистаном є проникним, тим, що президент Пакистану Первез Мушарраф не віддав наказу здійснювати контроль за великими територіями північно-західного Пакистану, а також тим, що велика кількість повстанців фінансується міжнародною торгівлею наркотиками [11].

Пакистан вважає Афганістан частиною свого стратегічного простору в їхніх напружених відносинах з Індією. Беручи до уваги цей факт, як племінні, так і регіональні стратегічні динаміки з'єднують дві держави, майбутня

*Стратегічні пріоритети безпекової політики Канади
на прикладі військової операції в Афганістані*

стабільність будь-якого центрального уряду в Афганістані залежить як від співпраці з Пакистаном, так і від умов стабілізації ситуації на території Афганістану. НАТО повинна спробувати стати мостом, який допоможе урядам обох країн спільно працювати над стабілізацією військово-політичної ситуації в країнах. Зміцнення економічних зв'язків з Пакистаном повинне також сформувати частину Західної стратегії для того, щоб створити стимул для регіональної співпраці.

Афганістан є джерелом постачання майже всього світового героїну. За оцінками, вирощування насіння маку в дев'ять разів є прибутковішим за вирощування пшениці, яке становить 40% ВВП Афганістану.

Згідно з будь-якою неупередженою порівняльною перспективою щодо ситуації в Афганістані для того, щоб досягти стабільності, управління та початку реконструкції, необхідно щонайменше 10 років. Для країн-членів НАТО, а також Канади всі ці цілі означають забезпечення достатньої військової сили на місцях допоки повстанці й етнічні угруповання не усвідомлять, що рух до стабільного центрального управління в Кабулі є незворотним. Урешті-решт, ця умова завершення операції перешкоджає поверненню режиму Талібану, але не перешкоджає початку переговорів зі стриманими угрупованнями Талібану – якщо такі з'являться – для їхньої інтеграції в новий уряд Афганістану. Надзвичайно серйозна проблема включення політичної культури воєначальників і племінних лідерів у демократичні установи, включаючи поліцію та армію, потребує цього кроку. Протести опозиційних партій Канади за повернення до легкого відновлення миру і в основному гуманітарної допомоги як центру зовнішньої політики Канади є нереальними та даремними для тривалого майбутнього Афганістану. Через постійний політичний тиск у його бік міністр оборони Гордон О'Коннор на початку квітня 2007 року вказав на те, що коли

деякі з цілей безпеки, управління та реконструкції будуть досягнуті, військові зобов'язання НАТО та Канади до 2010 року можуть зменшитися або навіть звестись нанівець [9].

Дата реалізації цієї мети була надто оптимістичною. Зі спільним виконанням зобов'язань усередині НАТО, у яких такі інші країни-члени НАТО, як Німеччина, Франція, Італія, Іспанія, також беруть участь у театрі воєнних дій на півдні Афганістану, Канаді необхідний певний час для того, щоб укріпитись і знову повернутися до своїх зусиль.

Зміни в зовнішній політиці Канади означає, що уряд країни «більше не робить гучних заяв, коли несе маленький кийок». Натомість, значні зусилля Канади в підтримці безпеки на півдні Афганістану закладають основу для тривалого успіху в збереженні миру й розбудові держави. Зрештою, трансформація в зовнішній політиці Канади повторно інвестує в одні з найкращих військ на світі та сприяє міцному зв'язку між Канадою та США. Унаслідок вона приведе до появи більшої поваги до цінностей та інтересів Канади в міжнародній спільноті.

Література

1. Canada First Defense Strategy [Електронний ресурс] // Department of National Defense. – Режим доступу : <http://www.forces.gc.ca/en/about/canada-first-defence-strategy-summary.page>
2. Canada's International Policy Statement [Електронний ресурс] // Ministry of Foreign Affairs and International Trade of Canada, 2005. – Режим доступу : http://merln.ndu.edu/whitepapers/Canada_2005.pdf
3. Canadian Troops in Afghanistan: Taking a Hard Look at a Hard Mission [Електронний ресурс] // An Interim Report of the Standing Committee on National Security and Defense. – February 2007. – Режим доступу : <http://www.parl.gc.ca/content/sen/committee/391/defe/rep/repfeb07-e.pdf>

4. Jockel J.T., Sokolsky J.J. Canada and NATO: Keeping Ottawa in, expenses down, criticism out... and the country secure [Електронний ресурс] // International Journal. – Spring 2009. – Режим доступу : http://www.ucs.mun.ca/~russellw/Teaching_files/Jockel%20and%20Sokolsky%20-%20Canada%20in%20Afghanistan.pdf
5. Montpetit J. Canada's Military Future Counter-Insurgency [Електронний ресурс] // The Canadian Press. – 14.11.2009. – Режим доступу : http://www.thestar.com/news/canada/2009/11/14/canadas_military_future_counterinsurgency_general_says.html
6. McNamara Sally NATO Allies in Europe Must Do More in Afghanistan [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.heritage.org/research/reports/2009/12/nato-allies-in-europe-must-do-more-in-afghanistan>
7. Dorschner Lt-Col James Chinooks for Afghanistan: How About Hurrying the Honking Huge Helicopters? [Електронний ресурс] // Canadian-American Strategic Review. – April 2006. – Режим доступу : <http://www.casr.ca/ft-chinook-chaps-dorschner.htm>
8. Independent Panel on Canada's Future Role in Afghanistan [Електронний ресурс]. – Ottawa, 20 January 2008. – Режим доступу : http://dsp-psd.pwgsc.gc.ca/collection_2008/dfait-maeci/FR5-20-1-2008E.pdf
9. History of Canada's Engagement in Afghanistan 2001–2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.international.gc.ca/afghanistan/history-histoire.aspx?lang=eng>
10. Report of the House Standing Committee on Foreign Affairs and International Development, Canada in Afghanistan [Електронний ресурс]. – July 2008. – Режим доступу : <http://www2.parl.gc.ca/HousePublications/Publication.aspx?DocId=3633780&Language=E&Mode=1&Parl=40&Se>

11. Canada's Engagement in Afghanistan: Setting a Course to 2011 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://connections-qj.org/article/canadas-engagement-afghanistan-setting-course-2011>
12. Report on Plans and Priorities: 2006–2007 Estimates for National Defence, Departmental Overview, Section 3, Table 8. Treasury Board of Canada [Электронный ресурс]. – Режим доступа : // http://www.tbs-sct.gc.ca/rpp/0607/ND-DN/nd-dn03_e.asp#sec3a10

The present article investigates a complex transformation process of Canadian Armed Forces and its relation with the Canadian military operation in Afghanistan. The author analyses in detail the changing of military doctrine in Canada, reorganization of Armed Forces structure, and the purchase of new military equipment. The article gives attention to Afghan vector as to one of the major priority of Canadian foreign and defense policy at the beginning of the XXI century.

It also observes Canada's position towards the military operation in Afghanistan. It analyses the conception of peacemaking operations, which was set forth in a White book on Canada's foreign policy, published on April, 2005. The article also discovers the essence of optimal strategies and the peculiarities of Canada's future role in Afghanistan.

Key words: military policy, Canada, Afghanistan, NATO, UNO, defense policy, foreign policy.

В статье исследуется сложный процесс трансформации вооруженных сил Канады и связь трансформации с канадской военной операцией в Афганистане. Автор подробно анализирует изменение военной доктрины Канады, реорганизации структуры вооруженных сил, закупки новой

***Стратегічні пріоритети безпекової політики Канади
на прикладі військової операції в Афганістані***

военной техники. Уделяется внимание афганскому вектору как одному из главных приоритетов канадской внешней и оборонной политики в начале XXI века.

Прослежено позицию Канады в военной операции в Афганистане. Проанализирована концепция миротворческих операций, которая была изложена в Белой книге по внешней политике Канады, которая была опубликована в апреле 2005 года. Раскрыта сущность оптимальных стратегий и особенности будущей роли Канады в Афганистане.

Ключевые слова: военная политика, Канада, Афганистан, НАТО, ООН, оборонная политика, внешняя политика.